

รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์)

รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ร้องบรรเลงเพลงดนตรี

เรื่อง องค์ประกอบของดนตรีไทย

ครูผู้สอน ครูจักรพันธ์ สุวรรณเกิด

เรื่อง องค์ประกอบของดนตรีไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ ความเข้าใจ (K)

- นักเรียนสามารถบอกองค์ประกอบของดนตรีไทยได้อย่างถูกต้อง

ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)

- นักเรียนสามารถเขียนสรุปเนื้อหาองค์ประกอบของดนตรีไทยได้อย่างถูกต้อง

ด้านคุณลักษณะ เจตคติ ค่านิยม (A)

- นักเรียนมีความตระหนักในคุณค่าของดนตรีตามเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน

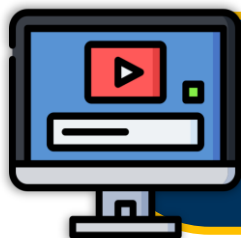
จากบทเพลงต่อไปนี้
ประกอบไปด้วยองค์ประกอบทางดนตรี
อะไรบ้าง

સુભદ્રાદેવિયા સંઘ

สื่อวีดิทัศน์นี้ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

ลาวคำหอม ๒ ชั้น

เผยแพร่โดย : ชมรมดนตรีไทย สจม.

เผยแพร่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=lFPYEOQ-๘DE>

00.01.50

จากบทเพลงต่อไปนี้
ประกอบไปด้วยองค์ประกอบทางดนตรี
อะไรบ้าง

เรื่อง องค์ประกอบของดนตรีไทย

องค์ประกอบของดนตรีไทย

ดนตรีในแต่ละวัฒนธรรมของทุกชนชาติ ล้วนมีองค์ประกอบพื้นฐานทางดนตรีที่คล้ายกันจะแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด ที่สร้างสรรค์ปรุงแต่งทางดนตรีเพื่อให้เหมาะสมตามเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน ในทางดนตรีไทยนั้นองค์ประกอบทางดนตรีจะมีลักษณะเด่นเฉพาะของตนเอง

องค์ประกอบของดนตรีไทย

๑. เสียงดนตรี

๒. ทำนอง

๓. จังหวะ

๔. การประสานเสียง

๕. รูปแบบหรือคีตลักษณ์

๖. อารมณ์เพลง

๑. เสียงดนตรี

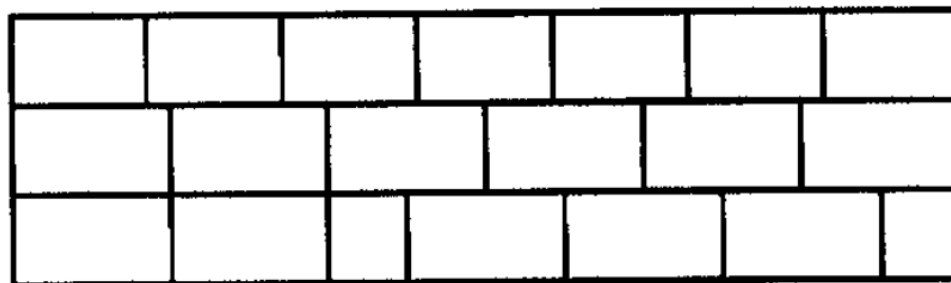
คลื่นกลที่เกิดจากการสั่นสะเทือน เกิดจากการที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นทั้งเสียงที่เกิดจากเครื่องดนตรี จากการตีด สี ตี เป่า รวมถึงเสียงร้องของมนุษย์ โดยนำเสียงต่าง ๆ มาจัดระบบให้เกิดความกลมกลืนกัน

๑. เสียงดนตรี

ระบบเสียงดนตรีไทย มีทั้งหมด ๗ เสียง คือ เสียงโด เสียงเร เสียงมี เสียงฟา เสียงซอล เสียงลา และเสียงที ซึ่งแต่ละเสียง ทั้ง ๗ เสียง มีระยะห่างของช่วงความถี่แต่ละเสียงที่เท่ากัน โดยจะแตกต่างจากระบบเสียงของดนตรีสากลที่มีระบบครึ่งเสียง

๑. เสียงดนตรี

ช่วงความถี่ของดนตรีไทย 1 2 3 4 5 6 7 8

ช่วงความถี่ของดนตรีสากล 1 2 3 4 5 6 7 8

รูปที่ 3.1 การแบ่งช่วงความถี่ใน 1 ทบเสียงของดนตรีไทยเทียบกับ
ดนตรีสากล

๒. ทำนอง

เสียงที่จัดเรียงอย่างเป็นระบบในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีระดับเสียงสูง-เสียงต่ำ เสียงยาว-เสียงสั้น เสียงดัง-เสียงเบา โดยนำเสียงมาเรียงกัน สลับกัน ซ้ำกัน เรียงกลับไปกลับมาในรูปแบบต่าง ๆ

๒. ทำนอง

ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้ประพันธ์เพลงว่าต้องการ
สร้างสรรค์ให้บทเพลงนั้น ๆ ให้มีแนวทำนองที่หลากหลาย
แตกต่างกันไป

๓. จังหวะ

- จังหวะสามัญ

- จังหวัดฉะเชิง

สามชั้น

— — — **ฉิ่ง**

- - - จั๊ป

— — — —

— — — **ฉิ่ง**

- - - จั๊ป

สองชั้น

— — — **ฉิ่ง**

- - - **ຈັບ**

— — — **ฉิ่ง**

--- **จ๊ับ**

— — — **ฉิ่ง**

- - - จั๊ป

— — — **ฉิ่ง**

- - - จั๊บ

ชั้นเดียว

- ฉิ่ง - ฉับ

- ฉิ่ง - ฉับ

- ฉิ่ง - ฉับ

- ฉิ่ง - ฉับ

- ฉิ่ง - ฉับ

- ฉิ่ง - ฉับ

- ฉิ่ง - ฉับ

- ฉิ่ง - ฉับ

๓. จังหวะ

จังหวะหน้าทับ

รูปแบบจังหวะของการตีเครื่องประกอบจังหวะ (กลุ่มเครื่องหนังไทย เช่น กลองแขก ตะโพน โทน รำมะนา) ตามแบบแผนการบรรเลงประกอบทำนองเพลง ใช้เป็นเกณฑ์นับจังหวะ และเป็นเครื่องบอกโครงสร้างของเพลงนั้น ๆ

๔. การประสานเสียง

สื่อวีดิทัศน์นี้ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

เต๋าเห่ (ตับเย็นย่า) วงเครื่องสายผสม วัชโรดม

เผยแพร่โดย : Thanawin Pholphakdee

เผยแพร่วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=kPHh&tfseE>

00.01.50

๔. การประสานเสียง

การผสมผสานของแนวเสียงหลาย ๆ แนวที่เกิดขึ้นพร้อมกัน ในเชิงดนตรีไทย มักจะพิจารณาในลักษณะของการบรรเลงแนวทำนองที่ต่างกันหลาย ๆ แนวพร้อมกันโดยยึดทำนองหลัก (เนื้อเพลงหรือลูกช้อย)

๔. การประสานเสียง

ซึ่งมีการยัดลูกตก เป็นเสียงสำคัญของการบรรเลงเพลงที่ยังคงไว้ เป็นลักษณะของการประสานเสียงชนิดหนึ่งที่ว่า
การประสานเสียงในแนวนอน (Heterophony)

๕. รูปแบบ (คีตลักษณ์)

หมายถึง รูปแบบของบทเพลงหรือลักษณะโครงสร้างของบทเพลงไทยที่แตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ประพันธ์ ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบของเพลงโดยแบ่งออกได้

ดังนี้ การแบ่งเป็นวรรคเพลง

การแบ่งเป็นประโยคเพลง

การแบ่งเป็นท่อน

๕. รูปแบบ (คีตลักษณ์)

เพลงแขกบรเทศ เถา

(หน้าทับสองไม้)

วรรคเพลง

ชั้นเดียว ท่อน ๑

๑	- ล ล ล	- ล ล ล	- ซ ซ ซ	- ม ม ม	- ซ - ดํ	- รํ - มํ	- ซํ - มํ	- รํ - ดํ
---	---------	---------	---------	---------	----------	-----------	-----------	-----------

ท่อน

ท่อน ๒

๒	- มํ - รํ	- ดํ - ล	- ม ซ ล	- ดํ - รํ	- ซ - ดํ	- รํ - มํ	- ซํ - มํ	- รํ - ดํ
---	-----------	----------	---------	-----------	----------	-----------	-----------	-----------

ประโยคเพลง

กลับต้น

กลับต้น

๒. อารมณ์เพลง

เป็นองค์ประกอบของดนตรีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสุนทรียะในการถ่ายทอดความรู้สึกผ่านบทเพลงที่มีสัมผัสระหว่างประโยคเพลงที่สอดคล้องกับจังหวะ ประกอบกับเทคนิคท่วงทีลีลาของผู้บรรเลง

๒. อารมณ์เพลง

สามารถโน้มน้าวให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึก อารมณ์ และ
ภาพพจน์ต่าง ๆ ได้ตามบริบทของดนตรีไทย มีบทเพลง
ที่ให้อารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ

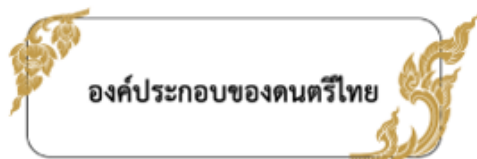
ใบงานที่ ๑ เรื่อง แผนผังความคิดสรุปความรู้ : องค์ประกอบของดนตรีไทย

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง ร้องบรรเลงเพลงดนตรี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง องค์ประกอบของดนตรีไทย

รายวิชา ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนสรุปความรู้เรื่ององค์ประกอบของดนตรีไทยในรูปแบบแผนผังความคิด และเขียนอธิบาย
ความหมายขององค์ประกอบดนตรีไทยแต่ละอย่างให้ถูกต้อง

ชื่อ - สกุล ชั้น เลขที่

ใบงานที่ ๑

เรื่อง แผนผังความคิดสรุปความรู้ องค์ประกอบของดนตรีไทย

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

สรุป

ดนตรี เป็นศิลปะที่ต้องอาศัยเสียงเพื่อเป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึก ผู้ฟังไม่สามารถมองเห็นหรือจับต้องเสียงได้เหมือนศิลปะแขนงอื่น มนุษย์เราต้องอาศัยการฟังโดยใช้หูเท่านั้น จึงจะสามารถรับรู้และซาบซึ้งถึงความไพเราะของเสียงที่เกิดจาก บทเพลงต่าง ๆ ได้ โดยบทเพลงต่าง ๆ จะต้องอาศัยองค์ประกอบ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของดนตรีและเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ดนตรีเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาได้

สรุปบทเรียน

องค์ประกอบของดนตรีไทย

๑. เสียงดนตรี

๒. ทำนอง

๓. จังหวะ

๔. การประสานเสียง

๕. รูปแบบหรือคีตลักษณ์

๖. อารมณ์เพลง

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง อารมณ์และความรู้สึกในบทเพลงไทย

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. ใบความรู้ที่ ๒ เรื่อง อารมณ์และความรู้สึกในบทเพลงไทย
๒. ใบงานที่ ๒ เรื่อง เปรียบเทียบความแตกต่างของอารมณ์และความรู้สึกในบทเพลงไทย

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)